

niemand hoegenaamd enige schade aangebragt of beledigingen en mishandelingen worden aangedaan'. Mogelijk zal een vroegtijdige en voorzichtige surveillance een en ander voorkomen. Verder moet Bogaert de agenten op het hart drukken, dat ze beslist geen partij mogen trekken, en de hun gegeven bevelen met ordelijkheid en bescheidenheid moeten uitvoeren. 'En vooral niet te vergeten dat ze uitvoerders maar geene gevers van bevelen zijn'. Het stadsbestuur gelooft zo de eerbied voor de wet te kunnen verenigen met gepaste welwillendheid. Dat is nu bepaald geen term waarvan de politiedirecteur zou hebben willen uitgaan.

Niet alleen de houding van het stadsbestuur tegenover de rellen rond de Afscheidenen is in dit verband belangrijk; er zijn ook nog de adviezen aan de Gouverneur bij de verschillende adressen aan de koning. Steeds verklaren B. en W. dat het hun groot leed doet dat uit Rotterdam een dergelijk verzoekschrift gestuurd wordt, omdat ze alle scheuringen in kerk en staat afkeuren en zouden wensen dat die geen plaats zouden hebben.

Toch adviseren ze bij het adres van G. van Akkeren c.s.⁴⁶⁾ dat dit op dezelfde manier behandeld moet worden als dat van de Afscheidenen in Utrecht en andere plaatsen. Wel voegen ze er dan aan toe 'altijd tot regel nemende, dat aan de bepalingen der Wetten hierop bestaande moet worden voldaan', maar ook: 'doch dan ook zonder verdere moeylijkheden of verhinderingen'⁴⁷⁾. En zelfs bij het veel zwakker staande adres van Cornelis van den Oever (december 1841) geven ze de Gouverneur in bedenking of het verzoek niet zou kunnen worden toegestaan. Zoals gezegd: de houding van het stadsbestuur is betrekkelijk tolerant. Het heeft allereerst het oog op de rust en orde in de stad, maar binnen de daardoor aangegeven grenzen zou het de Afscheidenen graag ruimte gegeven hebben. Dat is iets dat niet gezegd kan worden van de directeur van politie, hoewel zulks misschien verklaard kan worden uit zijn andere positie. B. en W. zijn er van overtuigd dat de Afscheidenen, hoewel behorend tot de armsten, ordelijke lieden zijn. En als zodanig behoren ze ook behandeld te worden. De directeur van politie ziet vanuit zijn positie in hen veel meer een mogelijke bron van onlusten en opstootjes. En dat bepaalt zijn houding.

De sociale positie der Rotterdamse Afscheidenen

'Wanneer de Afscheidenen of Chr. Gereformeerden tijdens de periode 1830-1890 als "kleine luyden" worden aangeduid,